

ГОДИШЊАК ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ
FACULTY OF SECURITY STUDIES ANNUAL
2015

Вељко БЛАГОЈЕВИЋ, Истраживач
*Института за стравеијска истраживања,
Министарство одбране Републике Србије*

ФУНКЦИЈЕ ОДБРАМБЕНЕ ДИПЛОМАТИЈЕ У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ

Сажетак: Будући да је одбрамбена дипломатија сегмент опште дипломатије сваке државе или другог субјекта међународног права, сва међународноправна правила која регулишу дипломатске односе важе и за одбрамбену дипломатију. Следствено томе, правна правила која важе за општу дипломатију у погледу права, имунитета и функција, важе и за одбрамбену дипломатију уз специфичности међународне сарадње у области одбране и безбедности. Циљ овог рада јесте да се сагледају наведене специфичности одбрамбене дипломатије у погледу реализације њихових функција, кроз анализу облика дипломатског деловања, метода, међународних правних обичаја и писаних норми. С обзиром на то да је реч о специфичном виду дипломатског општења, како по садржају и областима интересовања, тако и по чињеници да је реализују министарства одбране којима није у основној надлежности спољнополитичко деловање, значајно је правилно дефинисати правне оквире њихових функција који произлазе из одредби међународног права које регулишу дипломатску комуникацију између држава.

Кључне речи: *дипломатија, међународно право, одбрамбена дипломатија, дипломатско право*

1. ОСНОВИ ПРАВНОГ УРЕЂЕЊА ОДБРАМБЕНЕ ДИПЛОМАТИЈЕ

Сведоци смо да је све већи број области међународних односа кодификован (1) у међународном јавном праву, а нама је посебно значајна кодификаци-

ја у областима дипломатског, конзуларног и уговорног права. Будући да је реч о областима које уређују понашање субјеката на међународном плану, јасно је да је и потреба за кодификацијом наведене материје била јасно изражена и препозната од стране субјеката међународних односа. То је довело до усвајања Бечке конвенције о дипломатским односима из 1961. године, што је израз кодификације савременог дипломатског права, којој је претходила дуга историја обичајног међународног права (2) и парцијална уговорна уређеност наведене материје.

Општепозната је чињеница да су обичајна правна правила најстарији извори права. Ипак, у националним правним порецима дошло је током историјског развоја до маргинализације обичајног права које су замењивали писаним правом. Са друге стране, у међународном јавном праву обичајна правна правила задржала су важност значајнијих правних извора, у чему постоји сагласност и међу теоретичарима и практичарима међународног права (3).

Суверене државе су, као основни субјекти међународних односа, историјски гледано, још у античко доба схватиле да су им неопходна правила која би регулисале одређена питања на међународном плану и да би њихово кршење било штетно по сопствене интересе. То је професор Јанковић језгровито одредио тако што је дефинисао обичај у међународном праву као „интерес регулисан само путем праксе“ (4). Последица таквих схватања је настанак разноврсних правних обичаја којима су регулисана различита питања везана за међународне односе, као што су области дипломатског, уговорног и ратног права и других. Један од првих обичајних норми међународног права био је привилеговани статус изасланика страног монарха. То лице је поред права преговарања и представљања уживало и гаранције личне безбедности и одређених привилегија.

Као што је то случај и у националном правном поретку, и у међународном јавном праву постоји разлика између простих обичаја, односно „пуких обичаја“, како их именује професор Димитријевић (5) и правних обичаја. Поступање мимо правних обичаја представља противправну радњу, односно кршење међународноправних норми и може се санкционисати, као и сва друга поступања која нису у складу са међународним правом. За разлику од њих, пуки обичаји у међународном праву нису правно обавезујући и, следствено томе, не производе правне последице. Међутим, то не значи да њихово непоштовање не производи политичке последице на међународном плану, као што може бити престиж, губљење поверења и потенцијалних савезника или поузданости савезништва и слично. Илустративан пример за кршење пуког обичаја може бити и случај да се новом амбасадору не понесе лични пртљаг. Тим гестом домаћин не крши норме међународног права, већ само протоколарне норме и може изазвати реципрочне мере или наговештај захлађења односа између државе која упућује амбасадора и државе пријема (6). Дакле, правило о неприкосновености дипломатских изасла-

ника може се сматрати за међународно обичајно правило јер постоји од давнина и прихваћено је од цивилизованих народа, а прости обичаји су најчешће правила куртоазије у оквиру дипломатског протокола или церемонијала (7).

Статут Међународног суда правде дефинише правни обичај као „доказ опште праксе која је прихваћена као право“ (8). Како истиче професорка Смиља Аврамов, иако наведена дефиниција није потпуна, она јасно указује на постојање два конститутивна елемента обичајног права, и то материјални или објективни и психички или субјективни. Материјални подразумева усвојену праксу у поступању према наведеној обичајној норми, док се субјективни елемент односи на постојање свести да је реч о правно обавезујућој норми понашања субјеката међународних односа. Оба елемента су неопходна за постојање правног обичаја, јер без постојања свести о неопходности повиновања правном обичају нема ни правног обичаја, као и без недвосмислено успостављене праксе о понашању у истоветним ситуацијама (9).

Већина теоретичара сматра да се следећи међународни уговори могу сматрати основом за кодификацију дипломатског права, чије се уговорно уређење почело развијати тек пре два века:

- Анекс Д Завршног документа Бечког конгреса из 1815. године, односно Правилник о рангу дипломатских представника и допунским Протоколом Анхенског конгреса из 1818. године (10);
- Хаванска конвенција о дипломатским представницима из 1928. године, која предвиђа класификацију дипломатских представника и њихове привилегије и имунитете (11) и
- Конвенција о привилегијама и имунитетима Уједињених нација из 1946. године (12) и Конвенција о привилегијама и имунитетима специјализованих агенција из 1947. године којима су регулисани привилегије и имунитети представника држава чланица и међународних службеника.

У периоду између два светска рата било је неуспешних покушаја кодификације материје дипломатских односа. Ипак је један од наведених покушаја актуелизације питања кодификације пред Генералном скупштином УН 1952. године (13) дао позитиван исход и покренута је процедура за кодификацију дипломатског права. Наведени процес је резултирао међународном конференцијом одржаном у Бечу 1961. године, где је и усвојена Бечка конвенција о дипломатским односима, која је коначно одредила прихватљиву меру односа између државног суверенитета и неопходних услова за обављање дипломатских функција.

Дипломатски односи су кодификовани Бечком конвенцијом о дипломатским односима из 1961. године, којом су дефинисане општеприхваћене функције дипломатских представника (14). Пре ступања на снагу Бечке конвенције о дипломатским односима нису били дефинисане дипломатске функције у међународним

актима, већ су се оне реализовале у складу са обичајним правним правилима. Изузетак у наведеном контексту представља Конвенција о дипломатским службеницима, усвојена у Хавани 1927. године. У одредбама наведене конвенције дефинисана је обавеза дипломатског особља да се не мешају у унутрашње ствари државе пријема и, с тим у вези, обавезу искључиве комуникације са државним органима државе пријема преко министарстава спољних послова (15).

Имунитет од кривичне одговорности дипломатског особља не може се раздвојити од реализације њихових функција у дипломатско-конзуларној мисији. Бечка конвенција о дипломатским односима из 1961. године представља суштински само древно обичајно правно правило о неприкосновености дипломатског представника које је преточено у правну норму (16). Оно подразумева не само изузеће од евентуалног хапшења или притвора, већ и третман према наведеном лицу са дужним поштовањем, што је, такође, давно установљено обичајно право (17).

Војна дипломатија прошла је кроз историјски дуг пут, почев од периода када је чинила саставни, па и тежишни део дипломатије уопште, преко њене институционализације као посебног сегмента дипломатије током XIX века, кроз периоде између два светска рата и хладноратовског периода, па до пада Берлинског зида (18). Тај догађај означава почетак периода стварања услова за еволуцију војне у одбрамбену дипломатију. Одбрамбена дипломатија, дакле, представља шири појам од војне дипломатије која превасходно означава савремену војно-војну сарадњу и подразумева свеукупну реализацију политике одбране једне државе на међународном плану.

2. ПРАВНО ОДРЕЂЕЊЕ ФУНКЦИЈА ОДБРАМБЕНЕ ДИПЛОМАТИЈЕ

Полазећи од функција опште дипломатије према Бечкој конвенцији о дипломатским односима из 1961. године, могу се аналогично, која је прилагођена надлежностима и специфичностима одбрамбене дипломатије, извести и њене функције. Тако је већина аутора који се баве наведеном тематиком постигла висок ниво сагласности у следећој класификацији функција одбрамбене дипломатије:

- а) представљање система одбране у држави пријема
- б) заштита интереса система одбране и њених припадника у држави пријема
- в) преговарање са представницима система одбране државе пријема
- г) обавештавање, свим дозвољеним средствима, о систему одбране и безбедности државе пријема и подношење извештаја сопственој влади и
- д) унапређење пријатељских односа и развијање сарадње у области одбране и безбедности (19).

Постоје аутори који набројаним функцијама одбрамбене дипломатије придодају и функцију саветника шефа дипломатско-конзуларног представништва за питања из области одбране и безбедности (20). Наведено становиште јасно указује на значај ове функције коју реализује већина војнодипломатских представника. Наведена функција се периодично реализује, најчешће у склопу колегијума шефа дипломатско-конзуларног представништва, али и на захтев или према указаној потреби. То зависи од конкретних политичко-безбедносних прилика у држави пријема и региону у коме се врши служба, а може се реализовати на захтев шефа дипломатско-конзуларног представништва или на иницијативу војнодипломатског представника. Међутим, саветодавну функцију војнодипломатских представника не треба мешати са наведеним међународноправним функцијама одбрамбене дипломатије. Разлог томе лежи у једноставној чињеници да је унутрашње уређење и организација рада дипломатско-конзуларних представништва у надлежности националних законодавстава држава које их упућују на службу у иностранству. Тако свака држава може, у складу са својим потребама и интересима, правно уредити надлежности својих дипломатско-конзуларних представништава, под условом да су оне у складу са одредбама Бечке конвенције о дипломатским односима из 1961. године. Дакле, јасно је да је у конкретном случају реч о примени начела примата међународног права у односу на националне правне поретке.

Поред формалног представљања система одбране код органа система одбране државе пријема, подразумева се и представљање система одбране и код других органа и појединаца државе пријема са којима ступа у формалну и неформалну комуникацију, као и код колега који су, такође, акредитовани у држави пријема. Функција представљања, дакле, садржи не само формалноправно већ и неформално представљање у разноврсним контактима који се неминовно догађају током обављања функционалне делатности. Јасно је да је реч о веома осетљивој функцији персоналног представљања система одбране једне државе која је везана за појединца, односно шефа канцеларије изасланства одбране. Због тога је, а у циљу развоја пријатељских односа и сарадње између субјеката међународног права, Бечка конвенција предвидела одређену процедуру постављања шефа дипломатског представништва (21). Реч је о институту агремана (22) који представља неопходност да се за личност која је предложена за амбасадора обезбеди претходна сагласност државе пријема (23). Држава пријема није дужна да образлаже разлоге неприхватљивости, чиме се гарантује њен суверенитет уз једновремено минимизирање негативних последица таквог чина на билатералне односе (24). Будући да изасланик одбране персонално представља систем одбране своје државе, као што амбасадор представља државу, Бечка конвенција о дипломатским односима из 1961. године предвиђа могућност да државе траже

податке о личности која би требало да обавља дужности војних, поморских или ваздухопловних изасланика (25). Уколико нема примедби на предложено лице, држава пријема даје сагласност о његовом прихватању, која се уобичајено назива консантман (26). Иако је наведена пракса у Бечкој конвенцији о дипломатским односима дата само као могућност, институт консантмана се ипак уобичајио као редовна појава у дипломатској пракси. Тако је пракса да се на дипломатским листама изасланици одбране постављају одмах иза амбасадора и министра саветника. Дакле, шеф дипломатске мисије и шеф представништва система одбране у иностранству су једина лица за које се тражи сагласност државе пријема о прихватљивости за обављање наведених функција (27). Све наведено указује на неопходност посвећивања велике пажње избору кадра за шефове канцеларија изасланства одбране у иностранству јер они, између осталог, и својим личним квалитетима и понашањем репрезентују систем одбране.

Постоје и теоретичари који функцију представљања одбрамбене дипломатије схватају као протоколарну, симболичну обавезу (28). Иако је реч о веома рестриктивном поимању функције представљања, оно није у потпуности нетачно, односно неадекватно. Наиме, сама чињеница да су се државе међусобно договориле да размене канцеларије изасланика одбране представља својеврстан доказ развијених дипломатских односа и показује обострану заинтересованост за јачање сарадње. Већина аутора, ипак, функцију представљања схвата у ширем контексту.

Функција заштите интереса система одбране и њених припадника у држави пријема може се схватити у ужем и ширем контексту. Јасно је да су изасланици одбране акредитовани при министарствима одбране државе пријема (29) и они имају функционалну обавезу да у службеној комуникацији штите интересе система одбране које представљају. Иста обавеза важи и у погледу заштите интереса припадника сопствених оружаних снага који службено бораве на територији државе пријема. Изасланство одбране има активну и пасивну легитимацију у поступању у наведеним случајевима (30).

У ширем контексту разматрано, изасланство одбране има обавезу и да штити интересе припадника сопственог система одбране када они бораве на територији државе пријема и приватно. Међутим, њихово ангажовање је у наведеним случајевима ограничено одредбама међународног права и правним нормама националног законодавства државе пријема. Реч је о томе да у таквим случајевима припадник система одбране, као и сваки други држављанин има право на конзуларну заштиту према Бечкој конвенцији о конзуларним односима (31). Према томе, надлежност у поступању према органима државе пријема, изузев у случајевима да међународним споразумом другачије није регулисано, има конзуларно одељење дипломатско-конзуларног представништва (32). Тада се изасланство

одбране ангажује на извештавању сопственог система одбране и на координацији наступа конзуларне службе према надлежним органима државе пријема, у складу са инструкцијама.

Многи теоретичари области дипломатског права сматрају да свако покретање неког питања или иницијативе, па све до формалног почетка преговарачког процеса, суштински представља преговарање (33). Иако преговарање са представницима система одбране државе пријема представља јасну функцију, постоји више појавних облика испољавања. Први је, свакако, формалноправног карактера и огледа се у овлашћењима за преговарање. Устаљена је међународна пракса да само председници држава и влада имају право да без посебних или формалних овлашћења преговарају и потписују међународна акта. Министри спољних послова, одбране и других ресора представљају, такође, државне органе који су овлашћени да потписују међународне споразуме, али су дужни да претходно обезбеде сагласност владе. Министар одбране своја овлашћења, у појединим случајевима, може пренети на помоћника министра или државног секретара (34).

Улога изасланства одбране је, дакле, заступање и тумачење ставова сопственог министра одбране у процесу усаглашавања текста међународних уговора са државом пријема. Изасланства одбране имају посебно значајну улогу у неформалној припреми преговарачког процеса, односно у такозваном претпреговарачком процесу (35). У тим случајевима се припадници изасланства одбране на дискретан и неформалан начин ангажују у истраживању ставова државе пријема о питањима која су од интереса за њихову државу. Најчешће је реч о питањима као што су: констатација надлежности органа државе пријема и њихова сагласност о потреби преговарања по неком питању, утврђивању процедуре и метода преговора, месту одржавања преговарачког процеса, евентуалном дневном реду и слично (36).

Обавештавање, свим дозвољеним средствима, о систему одбране и безбедности државе пријема и извештавање сопствене владе, односно система одбране представља једну од кључних функција изасланства одбране. Наиме, све друге функције изасланства одбране неће бити у прилици да квалитетно реализује уколико не познаје основне поставке њихове унутрашње и спољне политике, правни систем, културу, а посебно организацију, надлежности и функционисање система одбране и безбедности државе пријема. У том контексту схваћено, обавештавање се може сматрати базичном функцијом изасланства одбране (37).

С обзиром на чињеницу да се често поистовећују делатност одбрамбене дипломатије и обавештајне службе, значајно је направити дистинкцију између функције обавештавања и обавештајног рада. Наведене делатности се по природи ствари лако могу изједначити имајући у виду да им је заједничко настоја-

ње да дођу до података о страним системима одбране и безбедности који су од интереса за националну безбедност сопствене државе. Тако класични амерички теоретичари и практичари сматрају да су обавештајне организације Сједињених Држава формиране да, у ратно и мирнодопско време, прикупљају обавештајне податке потребне за систем одбране, да обезбеде оспособљен кадар за реализацију обавештајних операција на било којој територији где се могу ангажовати њихове оружане снаге (38). Као што се из наведеног може сагледати, нема никаквих ограничења у погледу начина и метода прикупљања обавештајних података. Управо у тој чињеници и лежи кључна разлика у односу на функцију дипломатског обавештавања, која је ограничена на „дозвољена средства“. Поставља се питање шта значи наведено ограничење и како га у пракси применити на такав начин да се припадник изасланства одбране не прогласи за непожељну особу. Бечка конвенција о дипломатским односима предвиђа права и имунитете за чланове дипломатских мисија у погледу обављања функционалних дужности предвиђених тим актом, али и обавезу дипломатског агента да поштује законе и прописе државе пријема и да се не мешају у њене унутрашње ствари (39). Наиме, нема државе у свету која није инкриминисала шпијунажу (40) у националном правном систему. С обзиром на ту чињеницу, може се констатовати да је општеприхваћен принцип да је дипломатским представницима, укључујући и изасланике одбране, дозвољено да користе искључиво легалне методе прикупљања података.

То сасвим сигурно не значи да у изасланства одбране не треба слати обавештајне официре, који су по природи посла оспособљени за прикупљање података од значаја за систем одбране. То значи само да њима није дозвољено да се баве обавештајним радом у класичном смислу, већ да им је дозвољено искључиво да користе легалне форме деловања (41).

Унапређење пријатељских односа и развијање сарадње у области одбране и безбедности све више добија на значају у постхладноратовском периоду, што је последица схватања да је безбедност недељива, са једне стране, и јачања међузависности које нам доноси процес глобализације, са друге. Развијање сарадње и пријатељских односа, као један од основних функција одбрамбене дипломатије, представља предуслов за стварање повољнијих услова за реализацију националних интереса на плану одбране и безбедности. У савременим условима унапређење пријатељских односа и сарадње у области одбрамбене дипломатије подразумева углавном следеће активности: успостављање и унапређење сарадње у области одбране путем комуникације између министарстава одбране и генералштабова на билатералном плану и са одговарајућим органима међународних организација на мултилатералном плану; припрема и потписивање споразума о сарадњи у области одбране, међународних уговора и протокола о војнотехнич-

кој и војноекономској сарадњи, заштити и размени података, школовању и обуци и слично; припрема и потписивање планова билатералне војне сарадње, заједничко школовање и обука; учешће на заједничким вежбовним активностима и у мултинационалним операцијама; размена искустава по разним питањима из области одбране; помоћ у реформи система одбране; иницирање питања везаних за проширење и унапређење сарадње и друго (42).

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Од постанка држава, као суверених друштвених организација, указала се потреба за њиховом међусобном комуникацијом ради задовољења њихових разноврсних интереса. Тако је још у античко доба схваћено да су им неопходна правила која регулишу стварање услова за комуникацију на међународном плану, како би се створили поуздани канали дипломатске комуникације. Тако су се стекли услови за стварање првих међународних правних правила који су се односили на неприкосновеност изасланика или посланика страних монарха. То лице је поред права преговарања и представљања уживало и гаранције личне безбедности и одређених привилегија. На овај начин створено је међународноправно обичајно право које представља обавезност у поступању према страним дипломатским посланицима. За разлику од националних правних поредака, који су у доброј мери обичај заменили писаним законским одредбама, у међународном праву је обичај и данас један од равноправних извора права.

Од почетка XIX века, односно усвајања анекса Д Бечке конвенције, па све до краја Другог светског рата, обичајна правна правила су се постепено уговорно уређивала, и то на парцијалној основи. Историјат кодификације дипломатског права указује на сложеност усклађивања концепта суверенитета и искомске потребе свих држава да се правно уреди путем мултилатералног међународног уговора понашање субјеката у међународној комуникацији, односно дипломатији. Усвајања Бечке конвенције о дипломатским односима из 1961. године представља израз кодификације савременог дипломатског права, који поред права и имунитета дипломатских посланика по први пут целовито регулише и начела дипломатских функција. На овај начин су створени услови да се изнађе, барем начелни и за све прихватљиви, баланс између делатности дипломатских посланика и суверенитета држава у којима обављају дужност. Тај баланс се огледа у међусобим обавезама државе и дипломатског посланика. Држава је дужна да обезбеди привилегије и имунитете неопходне за обављање дипломатских функција страних посланика, док су они у обавези да поштују правни поредак државе пријема.

Одређени сегменти одбрамбене дипломатије одувек су били саставни део дипломатске комуникације између држава, али је тек крајем 19. века добила и сво-

ју институционалну потврду у дипломатској пракси. Будући да одбрамбена дипломатија представља интегрални део дипломатске службе држава, и да је као специфичан облик дипломатске комуникације призната у међународним правим актима, нужно је и да поступа по правилима која регулишу функције дипломатских мисија.

Будући да се билатерална одбрамбена дипломатија детерминише комуникацијом између министарстава одбране двеју држава, јасно је да се њихове функције донекле разликују у односу на начелне функције дипломатских мисија датих у Бечкој конвенцији о дипломатским односима из 1961. године. Унутрашња организација ових органа регулисана је унутрашњим прописима држава. Са друге стране, одређивање њихових ствојстава, као и њихових активности у међународним односима у надлежности је међународног права. Дефинисање функција одбрамбене дипломатије и праћење савремене дипломатске праксе представљају сталан изазов како за практичаре, тако и за теоретичаре међународног права и међународних односа. Овој области се у научној јавности у Србији поклања мало пажње, а овај чланак представља настојање да се правном уређењу дипломатске праксе да потребан теоријскоправни оквир.

ЛИТЕРАТУРА

- (1) Kodifikacija međunarodnog prava, prema profesoru Jankoviću, predstavlja skup regionalnih pravnih odredaba, sabranih i po materiji sređenih, tako da omogućavaju regulisanje opšteg interesa u međunarodnoj zajednici. Navedeno prema: Janković, B., *Međunarodno javno pravo*, Naučna knjiga, Beograd, 1970, str. 19.
- (2) О овоме, много пре Бечке конвенције, пишу 1898. године Гершић, Г., *Дипломајско и конзуларно право*, Службени лист СРЈ, Београд, 1995, стр 130–270, а између два рата и Kisovec, M., *Diplomatski predstavnici*, Beograd, 1939, str. 119–140.
- (3) Krivokapić, B., *Običajna pravna pravila u međunarodnom pravu*, Megatrend revija, Vol. 9, No 3, 2012, str. 35–82.
- (4) Navedeno prema: Janković, B., *Međunarodno javno pravo*, Naučna knjiga, Beograd, 1970, str. 15.
- (5) Dimitrijević, V. i drugi, *Osnovi međunarodnog javnog prava*, treće izdanje, Beogradski centar za ljudska prava i Dosije studio, Beograd, 2012, str. 47.
- (6) Navedeno prema: Dimitrijević, V. i drugi, *Osnovi međunarodnog javnog prava*, treće izdanje, Beogradski centar za ljudska prava i Dosije studio, Beograd, 2012, str. 47–48.
- (7) Више о овоме у: Krivokapić, B., *Običajna pravna pravila u međunarodnom pravu*, Megatrend revija, Vol. 9, No 3, 2012, str. 35–82.
- (8) Статут међународног суда правде, члан 38, став 6.
- (9) Више о овоме видети у: Аврамов, С., *Међународно јавно право*, Академија за дипломатију и безбедност, Београд, 2011, стр. 96–103.
- (10) Више о овоме видети у: Гершић, Г., *Дипломајско и конзуларно право*, Службени лист СРЈ, Београд, 1995, стр. 44–89.
- (11) Konvencija predviđa diplomatske privilegije i imunitet ne samo za predstavnike država već i za „međunarodne funkcionere“, koji se uslovno mogu podeliti na funkcionere: Društva naroda, međunarodnih komisija i međunarodnih sudija. Више о овоме видети у: Kisovec, M. *Diplomatski predstavnici*, Beograd, 1939, str. 80–86.
- (12) Ukaz o ratifikaciji Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih nacija odobrenoј od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija Rezolucijom od 13. februara 1946, *Službeni list FNRJ* br. 20/50.
- (13) Inicijativu je pokrenula bivša Jugoslavija, koja je prethodnih godina imala veoma loša iskustva sa državama Informbiroa. Више о овоме видети у: Janković, B., *Međunarodno javno pravo*, Naučna knjiga, Beograd, 1970, str. 216.

- (14) Бечка конвенција о дипломатским односима, *Службени листи СФРЈ* – Међународни уговори и други споразуми, бр. 2/64, члан 3 гласи: „Функције дипломатске мисије се састоје нарочито у:
 - а) представљању државе која акредитује код државе код које се акредитује;
 - б) заштити у држави код које се акредитује интереса државе која акредитује и њених држављана, у границама које дозвољава међународно право;
 - ц) преговарању с владом државе код које се акредитује;
 - д) обавештавају, свим дозвољеним средствима, о условима и развоју догађаја у држави код које се акредитује и подношењу извештаја о томе влади државе која акредитује;
 - е) унапређивању пријатељских односа и развијању привредних, културних и научних односа између државе која акредитује и државе код које се акредитује“.
- (15) Denza, E., *Diplomatic Law Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*, Third Edition, Oxford University Press, 2008, p. 36.
- (16) Бечка конвенција о дипломатским односима, *Службени листи СФРЈ* – Међународни уговори и други споразуми, бр. 2/64, члан 29.
- (17) Више о томе видети у: Тепавчевић, С., *Дипломатске јовласице и имуније*, Годишњак Правног факултета, 1/2010, стр. 309–325.
- (18) Karagaća, M., *Odbrambena diplomatija*, Antologija tekstova sa škola reforme sektora bezbednosti, ISAC Fond, Beograd, 2007, str. 195.
- (19) За ширу анализу упоредити: Ogorec, M., *Vojno-diplomatska praksa*, Golden marketing, Zagreb, 2005, str. 46-52; Зечевић, М., *Војна дипломатија*, Војноиздавачки и новински центар, Београд, 1990, стр. 127–141; Здравковић, М., *Функције, карактеристике и улога војне дипломатије у савременим међународним односима*, мастер рад, ПФН, Београд, стр. 8-9; Гоцевски, Т., *Основи на системом на национална одбрана*, четврто дополнето и изменето издание, Филозофски факултет, Скопје, 2005, стр. 408; Vasić, D., *Preventivna diplomatija – teorijski koncept, normativni okviri i političke kontroverze*, Službeni glasnik, 2010, str. 87.
- (20) Упоредити: Ogorec, M., *Vojno-diplomatska praksa*, Golden marketing, Zagreb, 2005, str. 52 или Vasić, D., *Preventivna diplomatija – teorijski koncept, normativni okviri i političke kontroverze*, Službeni glasnik, 2010, str. 87.
- (21) За остала лица која имају дипломатски статус није предвиђена процедура добијања агремана, већ само нотификација њиховог доласка на дужности.
- (22) Енглески *agreement* значи уговор, сагласност воља двеју страна.
- (23) Бечка конвенција о дипломатским односима, *Службени листи СФРЈ* – Међународни уговори и други споразуми, бр. 2/64, члан 4.
- (24) Више о овоме видети у: Denza, E., *Diplomatic Law Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*, Third Edition, Oxford University Press, 2008, p. 46–52; Mitić, M., *Diplomatija, delatnost, organizacija, veština i profesija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1999, str. 32–35.

- (25) Бечка конвенција о дипломатским односима, *Службени листи СФРЈ* – Међународни уговори и други споразуми, бр. 2/64, члан 7.
- (26) Navedeno prema: Mitić, M., *Diplomatija, delatnost, organizacija, veština i profesija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1999, str. 41–42.
- (27) Više o ovome videti u: Denza, E., *Diplomatic Law Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*, Third Edition, Oxford University Press, 2008, p. 60–69; Petrović, S., *Diplomatski praktikum – drugo dopunjeno i prošireno izdanje*, DTA Trejd, Beograd, 2004, str. 52–55 i 88; Zečević, M., *Vojna diplomatija*, Vojnoizdavački i novinski centar, Beograd, 1990, str. 98–103; Mitić, M. i Đorđević, S., *Diplomatsko i konzularno pravo*, drugo izdanje, Pravni Fakultet Univerziteta u Beogradu i Službeni glasnik, Beograd, 2007, str. 82–90; Janković, B., *Međunarodno javno pravo*, Naučna knjiga, Beograd, 1970, str. 223–225; Kisovec M. *Diplomatski predstavnici*, Beograd, 1939, str. 107–109.
- (28) Гоцевски, Т., *Основи на сисџемоти на национална одбрана*, четврто дополнето и изменето издание, Филозофски факултет, Скопје, 2005, стр. 408.
- (29) Акредитација у другим министарствима, поред министарства спољних послова, предвиђена је чланом 10 Бечке конвенције о дипломатским односима.
- (30) Зечевић, М., *Војна диџломатиџија*, Војноиздавачки и новински центар Војска, Београд, 1990. године, стр. 127–129.
- (31) Бечка конвенција о конзуларним односима, *Службени листи СФРЈ* – Међународни уговори и други споразуми, бр. 5/66, члан 5.
- (32) Trajkovski, G., *Konzularna praksa*, Nova, Beograd, 1991, str. 101–105 i Mitić, M., *Diplomatija, delatnost, organizacija, veština i profesija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1999, str. 86–104.
- (33) Petrović, S., *Diplomatski praktikum – drugo dopunjeno i prošireno izdanje*, DTA Trejd, Beograd, 2004, str. 33.
- (34) Поповић, С., Петровић, М. и Прица, М., *Уџравно џправо, оџшти гео*, Свен, Ниш, 2011, стр. 84–89 и 102–105.
- (35) Више о наведеном процесу видети у: Ковачевић, Ж., *Међународно џпреџоварење*, Дипломатска академија, Београд, 2004; Beridž, Dž., *Diplomatija, teorija i praska*, IP Filip Višnjić i Akademija za diplomatiju i bezbednost, Beograd, 2008, str. 59–80; Mitić, M., *Diplomatija, delatnost, organizacija, veština i profesija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1999, str. 267–268 i 319–321; Sir Roberts, I. (ed.), *Satows Diplomatic Practice*, Sixth Edition, Oxford University Press, 2012, p. 77–78;
- (36) Зечевић, М., *Војна диџломатиџија*, Војноиздавачки и новински центар Војска, Београд, 1990. године, стр. 129.
- (37) О значају и суџтини функције обавеџтавања видети у: Beridž, Dž., *Diplomatija, teorija i praska*, IP Filip Višnjić i Akademija za diplomatiju i bezbednost, Beograd, 2008, str. 183–185; Mitić, M., *Diplomatija, delatnost, organizacija, veština i profesija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1999, str. 54–57.

- (38) Vagts, A., *The Evolution of American Military Intelligence*, United States Army Intelligence Center and School Fort Huachuca, Arizona, 1973, p. 126–127.
- (39) Бечка конвенција о конзуларним односима, *Службени лист СФРЈ* – Међународни уговори и други споразуми, бр. 5/66, члан 41, став 1.
- (40) Основни облик кривичног дела шпијунаже у Кривичном законiku Р. Србије састоји се у саопштавању, предаји или чињењу доступним тајних војних, службених или економских података или докумената страној држави, страној организацији или лицу које им служи. Наведено према: Кривични законик Републике Србије, *Сл. гласник РС* бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014), члан 315, став 1.
- (41) Више о наведеној проблематици видети у: Мијалковић, С. и Милошевић, М., *Савремене обавјештајне службе – организација и методика обавјештајној, безбједној и субверзивној дјеловања*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2013, стр. 148–224; Бајагић, М., *Методика обавјештајној рада*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2010, стр. 105–158.
- (42) Карагаћа, М., *Дипломатија и одбрамбена дипломатија*, Зборник радова са IX школе реформе сектора безбедности, ISAC Fond и Центар за међународне и безбедносне послове, Београд, 2007, стр. 195.

Veljko BLAGOJEVIC, Researcher
*Strategic Research Institute
Ministry of Defense of the Republic of Serbia*

SUMMARY

THE FUNCTIONS OF DEFENCE DIPLOMACY IN INTERNATIONAL LAW

Being defence diplomacy segment of general diplomacy of any state or other subject of international law, all international law regulations for governing diplomatic relations apply to defence diplomacy. Consequently, the legal rules applicable to the general diplomacy in regard to the privileges, immunities and functions apply to defence diplomacy with the specifics of international cooperation in fields of defense and security. The aim of this paper is to review the above specifics of the defence ministries in the realization of their functions, through the analysis of forms of diplomatic action, methods, international legal practices and written norms. As specific form of diplomatic representation, both in content and areas of interest as well as the fact that it is implemented by the Ministry of Defense who are not in primary jurisdiction foreign policy domain, it is important to accurately define the legal framework of their duties arising from the provisions of international law governing the diplomatic communication between countries.

Key words: *diplomacy, international law, defensive diplomacy, diplomatic law.*